

РОЗРОБКА ТА ГАРМОНІЗАЦІЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ І РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ

Востряков О.В., к.е.н., доцент,
декан факультету економіки та управління

МОНІТОРИНГ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ: ДОСВІД ФАКУЛЬТЕТУ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ

У процесі формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти, важливу роль відіграє застосування ефективних, регулярних і системних процедур моніторингу та огляду навчальних процесів. Одним із ключових факторів ефективного функціонування внутрішньої системи забезпечення якості освіти університету є залучення студентів до цих процесів, оскільки це дозволяє встановити зворотній зв'язок та отримати інформацію щодо якості наданих освітніх послуг від безпосередніх споживачів. Крім того, залучення студентів до процесів підвищення якості освіти буде мати позитивний вплив на реалізацію і розвиток різних аспектів освітнього досвіду студенту, підвищить його мотивацію, сприятиме самооцінці та розвитку.

В якості першого кроку щодо запровадження системного підходу щодо моніторингу ефективності освітнього процесу, Вченою Радою факультету економіки та управління було прийнято рішення щодо проведення анкетування студентів бакалаврського рівня підготовки.

Анкетування проводилось за переліком питань, наведеним у табл. 1 і було спрямовано на оцінювання рівня організації та проведення занять (лекцій і семінарів) з метою виявлення можливих відхилень викладачів від дотримання діючих в університеті стандартів і нормативних документів і отримання зворотного зв'язку від студентів щодо якості організації проведення занять.

Анкетування проводилось після завершення літньої екзаменаційної сесії 2014–2015 навчального року. Його характерною рисою була досить низька активність студентів (в анкетуванні взяло участь близько 21 % студентів), що суттєво вплинуло на рівень репрезентативності отриманих даних. Причиною цього були недостатня інформаційна підтримка, канікулярний період і пасивність студентів. На момент написання даних тез триває процес анкетування студентів щодо занять у першому семестрі 2015–2016 навчального року, хід анкетування дозволяє сподіватись на залучення 60–70 % студентів.

Таблиця 1

АНКЕТА ОЦІНЮВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ

1. Оцініть рівень якості організації та проведення занять викладачем	☐ Високий ☐ Задовільний ☐ Поганий ☐ Мені байдуже
2. Як ставився викладач до студентів?	☐ З повагою ☐ З байдужістю ☐ Зверхньо ☐ Для мене ставлення викладача не має значення
3. Чи критерії отримання балів за картою СРС були доведені на початку занять	☐ Так ☐ Ні ☐ Я не знаю, що таке карта СРС
4. Наскільки зміст занять відповідав навчально-методичним матеріалам з даного курсу	☐ Повністю відповідав ☐ У цілому відповідав ☐ Частково відповідав ☐ Не відповідав ☐ Не знаю ☐ Я не користуюсь навчально-методичними матеріалами з даного курсу
5. Кількість відмінених занять, не відпрацьованих в інший час.	☐ 0 ☐ 1–2 ☐ 3–4 ☐ більше ☐ відміна заняття викладачем – для мене завжди приємна подія

6. Пунктуальність початку і закінчення занять викладачем.	☐ Вчасно ☐ Зазвичай вчасно ☐ Невчасно ☐ Чим менше тривалість пари, тим для мене краще
7. Чи проводив викладач консультації в позааудиторний час	☐ Проводив ☐ Не знаю ☐ Не проводив ☐ У мене не було потреби у консультаціях
8. До якої частини занять, на вашу думку, викладач не був підготовлений	☐ Завжди був підготовлений ☐ Майже завжди був підготовлений ☐ Приблизно у половині занять ☐ Менше ніж у половині занять ☐ Ніколи ☐ Для мене неважливий ступінь підготовки викладача
9. Чи повідомляв викладач на заняттях тему, план заняття, види робіт до виконання та чи підбивав він підсумки роботи	☐ Завжди ☐ Майже завжди ☐ Інколи ☐ Ніколи ☐ Мені нецікава тема і план заняття
10. Чи були пояснення викладачем щодо змісту матеріалу зрозумілими	☐ Завжди ☐ Майже завжди ☐ Інколи ☐ Ні, ніколи ☐ Я не потребую додаткових пояснень викладача
11. Кількість завдань для самостійного виконання під час вивчення дисципліни	☐ Дуже мало ☐ Оптимальна ☐ Надмірна ☐ Мені краще взагалі без завдань для самостійного виконання
12. Яку кількість занять ви пропустили з цього предмету.	☐ 0 ☐ 1-2 ☐ 3- 4 ☐ Більше ☐ Я б із задоволенням вчився у дистанційному або індивідуальному режимі

За рішенням Вченої Ради ФЕУ, процедура проведення анкетування не передбачала оприлюднення результатів. З результатами анкетування, в індивідуальному порядку, були ознайомлені декан факультету економіки та управління, завідувачі відповідних кафедр і безпосередньо викладачі, які проводили заняття. Передбачається, що результати анкетування носять інформативний характер і не мають прямої дії при оцінці результатів роботи викладача. Проте, декан і завідувач кафедри, при накопиченні відповідної історії результатів анкетування, будуть мати масив інформації щодо прийняття відповідних кадрових рішень.

Перший досвід запровадження елементів моніторингу освітніх процесів показав що:

1. проведення занять відбувається на достатньо високому організаційному рівні, проте в процесі анкетування була виявлена незначна кількість відхилень від цільових параметрів;

2. анкетування заохочує студентів брати активну участь у розвитку освітнього процесу та сприяє зростанню рівня їх мотивації до навчання. В активній частині студентського середовища існує великий запит на подібні заходи;

3. анкетування дозволяє викладачам отримати зворотній зв'язок зі студентською аудиторією та провести самооцінку своєї роботи в аудиторії. Переважна більшість викладачів з зацікавленістю та нетерпінням чекали результатів анкетування;

4. адміністрація, в результаті запровадження елементів моніторингу якості освітніх процесів, отримує додаткове джерело об'єктивної інформації щодо дотримання викладацьким складом встановлених стандартів, процедур, нормативних документів і може мати приймати відповідні рішення за виявленими відхиленнями.

Зважаючи на зазначене, слід констатувати нагальну необхідність створення в університеті підрозділу з моніторингу якості освітніх процесів, функціональним обов'язком якого була б побудова системи регулярного моніторингу. Така система може передбачати моніторинг різних аспектів якості освітніх процесів у контексті студент-викладач, студент-адміністрація, викладач-адміністрація, викладач-викладач. Створення підрозділу моніторингу, про що до речі свідчить і світовий досвід, є одним з обов'язкових кроків формування в КНЕУ імені Вадима Гетьмана системи внутрішнього забезпечення якості освіти.

*Кулага І.В., к.е.н.,
доцент кафедри політичної економії,
Турчанинова В.Є., ст.викладач
кафедри іноземних мов факультету МЕІМ*

РОЛЬ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ В СИСТЕМІ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОЇ ОСВІТИ

Сьогодні, в період фундаментальних зрушень у сучасній вищій освіті, студентоцентризований, результато-орієнтований і компетентнісний підходи розглядаються як триєдина основа формування нової освітньої моделі.

Основні положення студентоцентризованої освіти зародилися ще у ХІХ ст., отримали розвиток у західних освітніх моделях протягом ХХ ст. Сучасна модель студентоцентризованої освіти має багато спільного з новою парадигмою вищої освіти, що виникла у США в 1990-х рр. і позначає собою зміни визначення місії та мети університету, критеріїв його успіху, структури навчального процесу, теорії навчання, принципів фінансування, а також тлумачення ролей викладачів і студентів.

Студентоцентризований підхід передбачає: переміщення уваги з «викладання» на «навчання» із центруванням на студенті; зміну ролі викладача з «передачача знань» на навчального консультанта, наставника; концентрацію на мотиваційних і соціальних аспектах навчання; сприяння самостійно організованому і активному навчанню з орієнтацією на цілі та результати; розробку індивідуальної стратегії навчання.

Роль компетентнісного підходу в системі студентоцентризованої освіти полягає в такому: оскільки, компетентнісно-орієнтована освіта спрямована на задоволення особистих, соціальних, професійних і культурних потреб сучасного суспільства, то саме за такого спрямування відбувається перехід від традиційного підходу, в центрі якого знаходиться викладання, до освіти, орієнтованої на навчання, де центром навчального процесу є студенти.

Сучасні системи вищої освіти стають усе більше студентоорієнтованими і потребують нових інструментів для забезпечення прозорості й визнання. Використання студентоцентризованого підходу в освіті полегшує розробку змішаних моделей навчання і процесу визнання раніше здобутої освіти, що забезпечує необхідну гнучкість для навчання протягом усього життя. Аналіз багатьох освітніх систем свідчить, що одним із шляхів оновлення змісту освіти й навчальних технологій, узгодження їх із сучасними потребами інтеграції до світового освітнього простору, є орієнтація навчальних програм на компетентнісний підхід і створення ефективних механізмів його запровадження. Саме тому зміни у формуванні програм перемістилися з фокусу «на вхід» до фокусу «на вихід», тобто з того, чому навчають студентів, до того, що студенти вивчили і спроможні робити. Держави, які підписали Болонську декларацію і тим самим зобов'язалися імплементувати у вищу освіту ступеневі програми, вже більше не описують бакалаврські та магістерські програми лише з огляду на їхній зміст, а планують їх відповідно до профілю ступеневої програми, що містить опис компетентностей і навчальних результатів.

У розробленому «Путівнику програми «Тюнінг», який формулює профілі ступеневих програм», ключовим положенням є орієнтація на студентоорієнтоване (студентоцентризоване) навчання за прозорою системою протягом усіх циклів навчання: Бакалаврат, Магістратура, Докторантура. Це означає, що результати навчання повинні задовольняти потреби та очікування студентів і суспільства, забезпечуючи зайнятість і розвиток особистості. Випускники повинні бути спроможними продемонструвати, яких компетентностей вони набули під час навчання. Отже, навчання на основі компетентнісного підходу в системі студентоцентризованої освіти формує у студентів критичне мислення, відповідальне ставлення до здобуття знань і навичок, а також такі якості та професійні навички, які необхідні для ринку праці, а критерії та параметри оцінки результатів освіти уніфікуються і виражаються у термінах і результатах, які можуть бути інтерпретовані та враховані у будь-якому освітньому закладі будь-якої країни.